

Denne årsrapporten oppsummerer sentrale sider av vårt arbeid i år 2004. Ytterligere informasjon finnes på [www.smed.no](http://www.smed.no)

# Årsrapport 2004

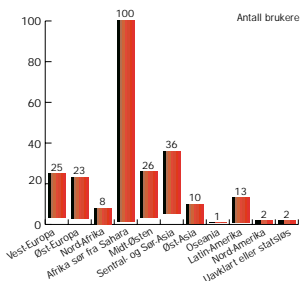
Senter mot etnisk  
diskriminering



LIVSBEVING • LIVSUTVIK • LIVSSET

## Geografisk tilknytning

SMEDs nye brukere har tilknytning til 60 forskjellige land. I 2004 registrerte SMED en økning av henvendelser fra brukere fra Etiopia og Eritrea. Av SMEDs nye brukere har kun 20% vestlig bakgrunn (Europa, Nord-Amerika og Oseania). Dette er noe lavere enn i tidligere år.



## Året 2004 – viktige skritt i retning av et bedre vern mot diskriminering

Året 2004 har medført viktige skritt i retning av et bedre rettslig vern mot diskriminering generelt. I tillegg har det vært stor fremdrift i de politiske prosessene knyttet til en generell lov om forbud mot etnisk diskriminering mv og ny ombudsordning.

Fra 1. januar 2004 trådte flere nye lovbestemmelser som forbyr diskriminering i boligsektoren i kraft. Lovgivningen forbyr diskriminering på grunn av trosbekjennelse, hudfarge, språkkunnskaper, nasjonal eller etnisk opprinnelse og seksuell orientering, og omfatter boligbyggelag, borettslag, eierseksjonssameier og husleieavtaler.

Den 1. mai trådte nye regler om vern mot diskriminering i arbeidsmiljøloven kapittel XA i kraft.

I juni ble det lagt frem et forslag til endring i alkoholloven om at utesteder som gjentatte ganger nekter gjester adgang på grunn av etnisk opprinnelse kan miste skjenkebevillingen. Lovendringen trådte i kraft i desember 2004.

I desember ble de to odelstingsproposisjonene som har stor betydning for SMEDs fremtid – *Ot.prp. 33* om diskrimineringsloven og *Ot.prp. 34 (2004–2005)* angående og diskrimineringsombudsloven lagt frem. Sistnevnte dokument konkretiserte modellen for et fremtidig håndhevsapparat.

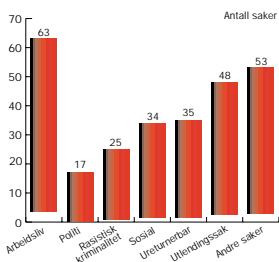
SMED har engasjert seg i forhold til tilgang til velferdsgoder for personer uten lovlig opphold. Senterets har også engasjert seg i debatten om forholdet mellom yringsfriheten og vernet mot rasistiske yringer, i tilknytning til endringene i Grunnlovens § 100 og forslag til endringer i straffeloven § 135a.

SMED har levert en rekke høringsuttalelser om bl.a. endringer i alkoholloven, supplerende stønadsordning for personer med kort botid i Norge, ny barnehagelov/ kristen formålsparagraf, endret organisering av innvandringsfeltet, Arbeidslivslovutvalget (ALLU) og håndheving av arbeidsmiljøloven.

I tillegg har det vært en rekke rettshjelpssaker som har vist seg å ha fått betydning utover den enkelte sak, ved at institusjoner, offentlige etater, arbeidsgivere, tjenesteytere og andre, har endret praksis og regelverk etter henvendelse fra SMED.

## Rettsjelpsarbeid etter sakstype

SMED har tatt i mot 275 nye rettsjelpssaker. Figuren viser fordelingen på ulike saksområder. Fordi SMED i 2004–2005 har et prosjekt knyttet til tilgang til velferdsgoder for personer uten lovlig opphold («ureturnerbare»), er disse sakene skilt ut til en egen kategori i vår brukerstatistikk.



Kategorien «rasistisk kriminalitet» erstatter kategorien «utested», og omfatter nå alle saker om rasistisk motivert kriminalitet.

## Resultater av rettsjelpsarbeidet

I de 49 avsluttede sakene der SMED har vært partsrepresentant i 2004 har vi fått 29 positive resultater – noen gjelder enkeltpersoner, andre har konsekvenser for flere. Eksempler kan være:

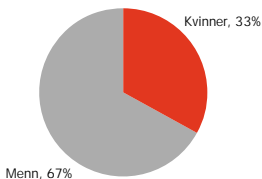
- Beklagelse fra vekterselskap for urettmessig pågrepelse.
- Erstatning for uberettiget straffeforfølgning.
- Positiv uttalelse – klage til Pressens faglige utvalg.
- Praksisendring – krav om norsk statsborgerskap for å opprette brillekonto.
- Praksisendring – bruk av religiøst hodeplagg.

### Resultater fra saker fra 2004

Resultater fra saker fra 2004	Antall
Forlik	2
Beklagelse	8
Omgjøring	3
Endret praksis hos motpart	7
Positivt vedtak	6
Billighetserstatning	1
Annet positivt utfall	2
Ingen av ovennevnte	28

## Kjønnsfordeling

I 2004 var 33 % av våre brukere kvinner, resten var menn. Dette tilsvarer fordelingen i tidligere år.



Senter mot etnisk diskriminering



## SMED mener at...

- Det er positivt at vi får en **generell lov som forbyr diskriminering på alle samfunnsområder**. SMED tok tidlig til orde for et bedre rettslig vern mot diskriminering på grunn av etnisk og nasjonal opprinnelse, religion og livssyn. Formålsbestemmelsen, dvs at loven skal «fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og hindre diskriminering», er i samsvar med SMEDs innspill og ønsker. Vi er ellers positive til forbud mot direkte og indirekte diskriminering, trakassering, instruks mv, og til at det etableres effektive sanksjoner. Det er likevel grunn til å være kritisk til to punkter: 1) Lovforslaget inneholder ikke en aktivitets- og rapporteringsplikt etter mønster av likestillingslovens § 1 a. Vi mener man kunne eventuelt lovfestet en aktivitetsplikt uten en rapporteringsplikt. 2) Rasediskrimineringskonvensjonen er ikke gitt forrang i henhold til lovforslaget. Tatt i betraktning at Norge mangler et konstitusjonelt vern mot diskriminering, er dette beklagelig.
- Det er positivt med den skisserte **ombudsordningen** som er lagt frem i Ot prp 34. En ombudsordning vil sikre at personer utsatt for diskriminering får en rask og effektiv løsning. Vi mener at det derfor er helt avgjørende å vedta en ombudsordning som implementerer diskrimineringsloven slik at en ordning er på plass fra loven trer i kraft. SMED mener at det er ønskelig å ha en ombudsordning der pådriver og kompetansefunksjon inngår. Diskrimineringslovens formålsparagraf vektlegger å fremme likestilling og bekjempe diskriminering. Satser man bare på et lovhåndheverapparat uten å gi det virkemidler for å fremme likestilling vil virkeliggjøringen av lovens formål bli vanskeligere. SMED er likevel kritiske til at pådriver- og kompetansefunksjonen ikke er lovfestet. Vi mener også at i mangel av en aktivitetsplikt, bør en veilederrolle i forhold til arbeidslivets parter lovfestes.
- Det er forsvarlig at vårt **rettshjelpstilbud bortfaller** under visse forutsetninger. Det bør lovfestes en utvidet veiledningsplikt og det må følge ressurser med den utvidede veiledningsplikten i samsvar med Departementets forslag. Vi forutsetter også at Diskrimineringsombudet får i oppgave å bistå enkeltpersoner med å søke om fri sakførsel og at ordningen med sterk hjelpeintervensjon etableres parallelt med oppstart av ombudets virksomhet.
- Det er noen sentrale utfordringer knyttet til velferdsgoder for **personer uten lovlig opphold** som vi er opptatt av at skal følges opp. SMED har gitt klart uttrykk for noen sentrale utfordringer i forhold til personer uten lovlig oppholds tilgang til sosiale ytelser. SMED anbefaler regjeringen å instruere kommunene gjennom lov eller forskrift i forhold til hvordan personer uten lovlig opphold skal ivaretas.

Arbeids- og sosialdepartementet arbeider med forskrift som skal regulere utenlandske statsborgeres rett til sosiale ytelser. SMED anbefaler at en eventuell ny lovgivning i forhold til personer uten lovlig opphold ses i sammenheng med forskriftsarbeidet.

### **Kort om Senter mot etnisk diskriminering (SMED):**

- SMED ble opprettet i 1998 som et statlig kontor.
- Senterets medarbeidere gir rettshjelp til enkeltpersoner som utsettes for diskriminering på grunnlag av trosbekjennelse, hudfarge og nasjonal/etnisk opprinnelse.
- Senteret gir juridisk råd og veiledning.
- Senteret dokumenterer art og omfang av diskriminering i Norge.
- Senteret fremmer forslag til tiltak og jobber forebyggende.
- Senteret samarbeider med andre parter.
- Senterets virksomhet er landsdekkende.
- I løpet av våren vil Stortinget behandle to lover som vil påvirke fremtidig organisering av vårt fagfelt. Det er foreslått en lov som forbyr diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion mv og en lov som oppretter en ny ombudsordning.

### **Oppgaver**

Senterets tre oppgaver – **rettshjelp, dokumentasjon og påvirkning** – er oppgaver som henger nøye sammen. Det er nyttig å bruke både rettshjelpsarbeid og andre kunnskapskilder, for å belyse hvordan diskriminering arter seg, og for å foreslå endringer og forbedringer.

### **Styrets sammensetning**

Regjeringen i statsråd utnevnte den 10.09.2004 nytt styre for SMED. Styret er oppnevnt fra 11.09.2004 til utgangen av 2005.

#### **Styret i SMED består av:**

1. Kari Østerud (leder), ass. direktør i Storebrand, Bærum.
2. Aamir Javed Sheikh (nestleder), visedirektør i Norwegian Water AS, Oslo.
3. Beate Gangås, politimester i Politidirektoratet, Moss.
4. Ronald Craig, stipendiat ved Norsk senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo, Bærum.
5. Sunil Loona, rådgiver ved Høgskolen i Oslo, Oslo.
6. Ellen Katrine Hætta, politiadvokat ved Kirkenes politidistrikt, Kirkenes.
7. Vera Komissar, pensjonist og forfatter, Trondheim.
8. Cindy Grønsberg, konsulent ved Universitetet i Oslo, Oslo.

#### **Varamedlemmer:**

9. Famara Sanyang, rådgiver ved Sykehuset i Østfold, Sarpsborg.
10. Maria Amabella Lazaga Sveinsson, student, Olsvik.
11. Abdi Daha Haji Mohammed, lærer, Skien.

### **Økonomi**

SMED fikk bevilget kr. 6.600.000, hvorav ca. halvparten ble avsatt til lønnsmidler. Resten av midlene ble brukt til drift av virksomheten samt produksjon og formidling av informasjon. I 2004 investerte SMED i et nytt elektronisk saksbehandlingsprogram og utviklet et elektronisk statistikkverktøy.

### **Bemanning**

I 2004 var 13 personer tilknyttet senteret: en daglig leder, en kontorsjef og en fagsjef rettshjelp, samt ytterligere tre jurister, to samfunnsvitere, en konsulent med ansvar for arkiv og regnskap og en IT-ansvarlig. Tre jusstudenter jobbet deler av året. Juristene yter rettshjelp, samfunnsviterne arbeider med dokumentasjon. Alle har i tillegg utadrettede oppgaver og ansvar for å utvikle spesielle fagområder. For å sikre SMEDs kompetanse og kontinuitet ved inngangen til et omstillingsår ble to engasjement omgjort til faste stillinger.

# Senter mot etnisk diskriminering

lik behandling • lik mulighet • lik rett

**Skriv til oss! Besøk oss! Ring oss!**

## Senter mot etnisk diskriminering (SMED)

Postadresse:

Postboks 677 Sentrum  
NO-0106 Oslo

Besøksadresse:

Prinsensgate 22, Oslo

Telefon: 22 24 69 70

Faks: 22 24 69 72

Gratisnummer: 22 24 69 87

E-post: [smed@smed.no](mailto:smed@smed.no)

Internett: [www.smed.no](http://www.smed.no)

## [www.smed.no](http://www.smed.no)

På våre websider finner du ytterligere informasjon om SMEDs arbeid og publikasjoner som kan bestilles gratis.

I 2004 ble SMEDs serviceerklæring med informasjon om SMED og SMEDs tjenester utgitt som en brosjyre på de tolv språkene som er mest brukt blant Senterets brukere: norsk, engelsk, arabisk, urdu, farsi, serbisk/bosnisk/kroatisk, samisk, somalisk, vietnamesisk, russisk, fransk og spansk. Den kan lastes ned på [www.smed.no/service\\_erklaring.asp](http://www.smed.no/service_erklaring.asp)

Utgitt av SMED, februar 2005



Design og layout: [www.cazawa.no](http://www.cazawa.no)  
Trykk: Tøyen Trykk AS